

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Govor predsednice Republike Slovenije
Nataše Pirc Musar
v Sobranju Republike Severne Makedonije**

Skopje, 13. junij 2023

Velja govorjena beseda.

Dragi predsednik Stevo Pendarovski,

Dragi predsednik Sobranja Talat Xhaferi,

Spoštovane poslanke in poslanci, gospe in gospodje,

Kot nova predsednica Republike Slovenije sem prvi dan novega leta v prvem tednu mojega mandata imela čast sodelovati na izjemnem, simbolnem in pomembnem dogodku - skupaj s predsednico Evropske komisije, gospo Ursulo von der Leyen, in predsednikom vlade Republike Hrvaške, gospodom Andrejem Plenkovičem, smo dvignili zapornice na mejnem prehodu med Slovenijo in Hrvaško na Obrežju oz. Bregani. To je bil pomemben dogodek za nas, ki smo že živeli v času, ko v naši regiji ni bilo meja. Pomemben pa je tudi za današnje generacije, ki lahko začutijo, kako je, če se ne skrivamo za pregradami in zaprtimi mostovi.

Evropa brez meja, Evropa, v kateri se spoštuje drugačnost, Evropa jezikovne raznolikosti, Evropa skupnega trga, Evropa sodelovanja in povezovanja, Evropa solidarnosti, Evropa pravne države, Evropa, kjer mladi želijo živeti in ostati. To je Evropa, do katere ima Severna Makedonija pravico.

Spomnili se boste tudi, da je točno pred dvajsetimi leti drugi predsednik Slovenije dr. Janez Drnovšek prav tako najprej obiskal Skopje. Takrat je tedanjemu makedonskemu predsedniku Borisu Trajkovskemu dejal: 'Računate lahko na Slovenijo, na našo pomoč in podporo, da nekoč postanete del Evropske unije. Verjamem v evropsko prihodnost Makedonije.'

Njegova sporočila že dvajset let ponavljajo vsi slovenski politiki za njim. Sporočila so namreč edina prava. Severna Makedonija je država, katere gospodarstvo je močno prepleteno z evropskimi državami. Je država, kjer mladi sodelujejo v programih, ki spodbujajo izmenjavo s sovrstniki iz drugih držav.

Je država, ki pomembno prispeva k zagotavljanju stabilnosti v regiji. Je država, ki je sposobna poprijeti za delo takrat, ko je najbolj potrebno. Severna Makedonija je članica Nata, je odgovorna zaveznica in somišljenica pri številnih izzivih prihodnosti, tako globalnih, kot evropskih. Zato naj se že na tem mestu zahvalim predsedniku Stevu Pendarovskemu, ker je ponudil gostoljubje novemu srečanju Brdo Brijuni, za katerega si prizadevamo, da ga ohranimo in morda celo okrepimo.

Veselim se srečanja vrha Brdo Brijuni v Severni Makedoniji, ki ga vidim tudi kot vrh sprememb. Sogovornikom sem namreč že najavila možnost, da se na vrhu Brdo Brijuni morda bolj, kot do sedaj, posvečamo temam, ki so nam skupne. Podnebnim spremembam recimo. Praktično vse države v regiji tako ali drugače čutijo posledice, na katere smo resnici na ljubo slabo pripravljene, saj ni dovolj, da se samo posamezne države pripravljajo na nov način življenja, spremembe so potrebne na celotnem planetu. Skupno poročilo voditeljev regije bi pokazalo, da je treba biti odločen. Da je treba ukrepati s še bolj konkretnimi akcijami in projekti. Ko gre za podnebne spremembe, ni politike. Gre za preživetje.

Drugo, morda v tem trenutku še bolj aktualno področje, pa so mladi. Številke in zgodbe mladih, ki odhajajo iz regije, so vam znane. Še zdaleč ni zanemarljiv niti finančni učinek emigracij mladih. Po nekaterih podatkih države iz regije zaradi odhajanja mladih namreč letno izgubijo med 840 milijonov in do 2,5 milijarde evrov. To so resne številke. Na odhajanje mladih pa ne smemo gledati le preko finančnih učinkov, temveč širše, zato se je o tem treba resno pogovarjati.

Ob teh skupnih izzivih ne smemo pozabiti na vprašanja, o katerih se morda v tem trenutku strinjamo, da se ne strinjamo. A o njih se moramo pogovarjati. V Sloveniji visoko cenimo prizadevanja vlade in prebivalcev Severne Makedonije za izgradnjo moderne, multikulturne in multietnične skupnosti, temelječe na spoštovanju človekovih pravic. V regiji, ki je še vedno zaznamovana s težnjami po ločevanju namesto združevanju, je to to še kako pomembno.

Gospa in Gospodje,

Janez Drnovšek je kot premier vodil pogajanja za vstop v Evropsko unijo. Slovenska politika, stranke koalicije in tudi opozicije so se takrat zavedali, da je na poti včasih potrebno sprejeti tudi težke odločitve in sistem prilagajali evropskim standardom. Ne zato, ker je Evropa od nas to zahtevala. Pač pa, ker je bilo to koristno za Slovenijo.

Po vstopu v Evropsko unijo je Slovenija začela bliskovito zmanjševati zaostanek za najbolj razvitimi. Od leta 1991 do leta 2021 se je realni BDP v Sloveniji povečal za 91%. Pri tem se nismo ustrašili negotovosti. Pomembnejša je bila samozavest in vera v vizijo: gledali smo na to, kaj je dolgoročno pomembno za Slovenijo. Tako je bilo tudi s spremembo Ustave. Kot veste, smo s spremembo 68. člena ustave omogočili lastništvo nepremičnin tudi tujcem. V času spreminjanja ustave je bilo slišati bojzani, da bodo tujci pokupili našo zemljo. Pa je niso. Ko je nekaj tvojega, del tvoje identitete, to neguješ, ker je del tebe.

Evropska unija je velika ideja in velik projekt, ki je velik prav zato, ker spoštuje raznolikost. Spoštuje raznolikost jezikov in identitet in na tem gradi. V času našega referendum za vstop v Evropsko unijo je bilo slišati, da se bo slovenski jezik, ki ga govori le pol odstotka prebivalstva Evropske unije, izgubil v nekakšno kakofonijo drugih jezikov. Pa se ni. Slovenščina je danes uradni jezik Evropske unije. Slovenska identiteta je del evropske identitete, kot je vaša identiteta del evropske identitete. Vsa srečanja v Bruslju se tolmačijo tudi v slovenski jezik. Naši člani in članice Evropskega parlamenta lahko kadarkoli hočejo svoje kolegice in kolege nagovorijo v slovenskem jeziku. Enako bodo počele evropske parlamentarke in parlamentarci iz Severne Makedonije. In seveda predstavnice in predstavniki vlade.

Kot nekomu, ki je velik del svoje kariere posvetil tudi evropskim pravnim vprašanjem, mi lahko verjamete, da vem, da je pot v Evropsko unijo dolga in polna izzivov. Kot veste, sem tudi sama kot informacijska pooblaščenka pomagala pri vzpostavljanju makedonskega sistema za zaščito osebnih podatkov na podlagi evropskih standardov. Vem, koliko truda in volje je potrebno za spremembe. Severna Makedonija se zelo trudi v tej smeri in rezultati tega truda so vidni. Vzpostavili ste politični sistem, ki temelji na vladavini prava, omogoča živahno demokratično razpravo in razvoj civilne družbe. Sklenitev Prespanskega sporazuma ni bila lahka naloga. Je pa izjemno pomemben pokazatelj evropskih razsežnosti. Je dokaz, kako dve sosednji državi in njuni državniki razumejo širšo sliko integracijskega procesa.

Naj bom pri tem jasna: zame govoriti o enotni Evropi ni floskula. Je vizija. Samo enotna Evropa se bo lahko zoperstavila interesom drugih velesil. Delitve v Evropi bi prizadele vse, še najbolj pa prebivalce in prebivalke. Vi to razumete. Severna Makedonija je del te vizije.

Pot vizije je nedvomno dolga in razumljivo je, da so s tem povezana tudi razočaranja, saj je proces približevanja že dolg, predolg. A lani, tudi ob konkretni pomoči Slovenije, je Severna Makedonija vendarle začela pristopna pogajanja za članstvo v Evropski uniji. Pričakujemo, da se bo postopek nadaljeval brez nadaljnjih zamud. Potrebno je napraviti še pomemben korak v Skopju - sprejeti ustavne spremembe. In čimprej prilagoditi pravni red Severne Makedonije pravnemu redu Evropske unije. Reforme prinašajo spremembe in prinašajo napredek. Verjamem, da boste znali, tako kot v preteklosti, napraviti tudi ta korak. Čakanje ni dobro. Ne za Evropsko unijo in ne za Severno Makedonijo.

Proces se mora pospešiti, ker trenutek je pravi. Na mejah Evrope divja vojna. Podobe uničenja, podobe tankov vidimo na ulicah ukrajinskih mest. Vojna v Ukrajini je Evropo poenotila v obsodbi agresorja, ki je prekršil ustanovno listino Združenih narodov. Ruski predsednik je uničil življenja, zgradbe, infrastrukturo. Oskrunil je mir v Evropi. Evropske države smo pokazale enotnost. In obraz solidarnosti. Ukrajini smo ponudile pomoč in dom pregnanim prebivalkam in prebivalcem Ukrajine.

Tudi Severna Makedonija je ponudila veliko pomoči in podpore in podprla je tudi politična stališča Evropske unije. Pokazala je usklajenost s skupno zunanjo in varnostno politiko Evropske unije. Slovenija ceni makedonsko podporo Ukrajini ter ukrajinskemu narodu.

Posledice vojne so šok za vse nas in posledice vojne čutimo vse države v Evropi. Od visokih cen hrane, energetske krize, preko poplave dezinformacij, ki želijo zamešati vlogo agresorja in žrtve. Vpliv tujih akterjev je prisoten tudi v regiji, kar nas skrbi. Dezinformacije glede izgube identitete jezika v Evropski uniji lahko preverite tudi na primeru Slovenije. Ne držijo. Ko bo Severna Makedonija uradno članica, bo tudi makedonski jezik uradni jezik Evropske unije, negovanje makedonskega jezika pa bo prioriteta ne samo Makedonije, temveč tudi celotne integracije.

Gospe in gospodje,

Opazili ste, da nisem veliko govorila o drugačni, temnejši podobi Evrope. Obstaja. V Evropski uniji smo tisti, ki verjamemo v demokracijo, človekove pravice in temeljne svoboščine, zaskrbljeni zaradi zdrsa demokracije. Skrbijo nas napadi na manjšinske skupnosti. Skrbijo nas napadi na medijsko svobodo. Nenazadnje nas skrbijo tudi izjemni tehnološki izzivi, kot je ChatGPT in umetna inteligenca na sploh, saj puščajo ogromno prostora za manipulacijo z resnico. Skrbijo nas populizmi in izjemno negativen odnos do migrantov – ob hkratnem razbijanju glave, kako bomo pridobili delavce za številna prazna delovna mesta. Skrbi nas splošni evroskepticizem, ki vpliva tudi na razpoloženje glede širitve. Skrbi nas, toda ostajamo realni: Evropska unija se mora s temi problem spopasti in jih rešiti na način, da bo zasledovala ideale tvorcev Evropske unije.

Če se vam zdi, da sem preveč idealistična, naj vam povem: ta idealizem je – realizem. Zavedam se namreč, da bi bila neenotna, razdvojena, razklana Evropa, lahek plen vseh večjih sil. Ne pozabimo: Ruska federacija je igrala ravno na to karto: verjela je, da v Evropski uniji ne znamo biti enotni. Za Evropsko unijo je to pomemben nauk: ni je države na tem svetu, ki bi nam bila lahko kos, če smo enotni. To je moje sporočilo Evropi in Evropski uniji.

Severna Makedonija mora biti članica takšne Evropske Unije. Slovenija je in bo njena prijateljica in zaveznica v zasledovanju evropske perspektive države.

V času nekajmesečnega bivanja v Skopju sem spoznala vašo državo in jo vzljubila. Sklenila sem številna prijateljstva, ki jih nosim s sabo. Ta država je v toliko pogledih čudovita, bogata, polna sape jemajoče narave, kulinarike, in glasbe, Vlatka Stefanovskega, pokojne Esme Redžepove in prezgodaj preminulega Toše Proeskega. Vaša pesem zares očara vsa srca, ne glede na jezik, narodnost, vero. To sta, spoštovani, Severna Makedonija in Evropa, v kateri verjamem in kjer želim biti. Vem, da, tudi vi.

Srečno.